

1.1.2025 voimaan
astuva
vammaispalvelulaki
ja sen taustat

**Vanhusoikeuden
ajankohtaisseminaari
Maija Voutilainen**

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos
20.5.2024

Uusi vammaispalvelulaki voimaan 1.1.2025

- Vammaispalvelut järjestetään voimassa olevan vammaispalveluita koskevan lainsäädännön perusteella, kunnes hyväksytty uusi vammaispalvelulaki tulee voimaan.

20.5.2024

Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen

- Vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamista koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle alkusyksystä 2024.
- Luonnos hallituksen esitykseksi lausunnolla 31.5.2024 asti.
- Muutosehdotukset:
  - ensisijaisen ja toissijaisen lainsäädännön välisen suhteen täsmentäminen
  - elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeava palvelutarve
  - maksuttomuuden vaikutus palvelujen saamiseen
  - suojasäännös asiakasmaksuihin liittyen

Kokonaan uusi vammaispalvelulaki

- Kaikki vammaispalvelut järjestetään uuden lain perusteella eri tavoin vammaisille henkilöille
- Lähes kaikkiin palveluihin subjektiivinen oikeus myöntämisedellytysten täytyessä
- Tavoitteena turvata sisällöltään ja toteuttamistavaltaan yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut, oikeus ei perustu diagnoosiin
- Vammaisen henkilön perheellä mahdollisuus saada palveluita
- Palvelut säilyvät pääosin maksuttomina

Uuden lain siirtymäaika

- Pääsääntöisesti päätökset voimassa niiden voimassaoloajan, kuitenkin enintään kolme vuotta lain voimaantulosta
- Päätökset voidaan siirtymäaikana saattaa uuden lain mukaiseksi vammaisen henkilön aloitteesta aina tai hyvinvointialueen aloitteesta, jos vammaisen henkilön palvelutarve sitä edellyttää
- Lain voimaantullessa jo vireillä olleet hakemukset ja muutoksenhakuasiat käsitellään aiempien säännösten mukaisesti

20.5.2024

Erityishuollon prosessi

- Palvelut järjestetään vammaispalvelulain perusteella myös erityishuollon tarpeessa oleville
- Kehitysvammalain perusteella tehdään päätös
  - erityishuollon antamisesta ja lopettamisesta,
  - rajoitustoimenpiteiden käyttämisestä tai
  - tahdosta riippumattomasta erityishuollosta.
- Päätöksen tekee päätöksiä tekevä vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä
  - Jäseninä on vähintään 3 hyvinvointialueen viranhaltijaa
  - Oltava lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus

Osallisuuden tukeminen asiakasprosessissa

- Vammaisella henkilöllä on oltava mahdollisuus olla osallisena asiakasprosessin kaikissa vaiheissa
  - Lapsen osallisuuden tukemiseen kiinnitettävä erityistä huomiota
- Tuki henkilön toimintakyvyn, iän ja kehitysvaiheen sekä elämäntilanteen edellyttämällä tavalla
- Tuki tiedon saannissa sekä oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa
- Oikeus käyttää viittomakieltä tai soveltuvaa kommunikointikeinoja
- Oikeus käyttää suomen, ruotsin ja saamen kieltä

Palvelut uudessa laissa

Liikkumisen tuki

- Vammaisella henkilöllä on oikeus saada tarvitsemansa kohtuullinen liikkumisen tuki silloin, kun:
  - hänellä on toimintarajoitteensa vuoksi erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja
  - hän ei pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.
- Liikkumisen tukea voidaan myöntää usealla eri toteuttamistavalla tai toteuttamistapojen yhdistelmällä. Liikkumisen tuki voidaan toteuttaa:
  - kuljetuspalveluna
  - henkilökohtaisella avulla
  - saattajan avulla
  - antamalla taloudellisenä tukena henkilön käyttöön auto tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo
  - myöntämällä auton tai muun kulkuneuvon hankintaan taloudellista tukea tai
  - muulla soveltuvalla tavalla.

Asumisen tuki

- Vammaisella henkilöllä on oikeus saada asumisen tukea, jos hän tarvitsee apua tai tukea voidakseen hoitaa päivittäiset toimensa.
- Asumisen tuki voidaan järjestää yksittäiseen asuntoon tai ryhmämuotoisesti toteutettuun asumiseen.
- Asumisen tuki sisältää tarvittavan avun ja tuen päivittäisissä toimissa, vuorovaikutuksessa ja osallisuudessa sekä niissä itsehoitoa vastaavissa toimenpiteissä, jotka liittyvät terveyden ylläpitoon ja pitkäaikaisen sairauden ohjeiden mukaiseen hoitoon.
- Asumisen tukeen on liitettävä tarvittaessa terveydenhuoltolain perusteella kotiin järjestettäviä terveydenhuollon palveluita taikka sosiaalihuoltolain tai muiden lakien perusteella järjestettäviä palveluita siten, että ne muodostavat henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaisen palvelukokonaisuuden.

Valmennus

- Valmennuksen tarkoitus on vahvistaa vammaisen henkilön itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja ja parantaa vammaisen henkilön toimintakykyä elämän muutostilanteissa.
- Valmennus on tavoitteellinen ja määräaikainen palvelu, johon sisältyy:
  - tiedollisten ja toiminnallisten taitojen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen harjoittelu;
  - viittomakielen opetus tai puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus;
  - vammaisen henkilön toimintakyvyn, toimintaympäristön tai perhetilanteen muuttuessa taikka muissa vastaavissa elämän muutostilanteissa annettava tuki.

Erityinen osallisuuden tuki

- Vammaisen henkilön osallistumista ja osallisuutta edistävä palvelu, joka sisältää tarvittavan ohjauksen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja vammaiselle henkilölle mieluisan vapaa-ajan toiminnan löytämisessä ja toteuttamisessa.
- Erityistä osallisuuden tukea on järjestettävä
  - kodin ulkopuolella tapahtuvaan toimintaan taikka,
  - osittain tai kokonaan vammaisen henkilön kotona tapahtuvaan toimintaan, jos kotona tapahtuvaan toimintaan myönnettävä palvelu on vammaisen henkilön toivomusten tai edun mukainen vaihtoehto.

Tuettu päätöksenteko

- Oikeus saada erillisenä palveluna toteutettavaa tuettua päätöksentekoa,
  - jos vammaisen henkilö tarvitsee tukea voidakseen tehdä omaa elämäänsä koskevia merkittäviä, muita kuin jokapäiväiseen elämään kuuluvia, päätöksiä.
- Muissa kuin merkittävässä päätöksentekotilanteissa
  - vammaisen henkilön päätöksentekoa tuetaan hänen yksilöllisen tarpeensa mukaan osana tämän lain perusteella järjestettäviä palveluita silloin, kun se soveltuu palvelun luonteeseen.
- Tuetun päätöksenteon tarkoitus on tukea vammaista henkilöä päätöksenteossa siten, että hän voi tehdä itse omaa elämäänsä koskevia päätöksiä.

Vaativa moniammatillinen tuki

- Vaativa moniammatillinen tuki on
  - vammaiselle henkilölle, häntä tukeville läheisille ja hänen kanssaan läheisesti työskenteleville ammattilaisille annettavaa tukea, joka edellyttää erityistä ammatillista osaamista ja moniammatillista yhteistyötä.
- Tukea antaa vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä.
- Tuki sisältää lisäksi vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen edellyttämät terveydenhuollon tutkimukset.
- Tukea tulee järjestää ensisijaisesti vammaisen henkilön kotiin tai muuhun omaan toimintaympäristöön.

Kiitos

thl.fi/vammaispalvelujenkasikirja

majja.voutilainen@thl.fi